

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

Állam- és Jogtudományi Kar

DOKTORI ISKOLA

Kupecki Nóra

**A személyi szabadság elvonásának büntetőeljárásjogi
aspektusai alapjogi megközelítésben**

PHD ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Témavezető: Dr. habil. Fantoly Zsanett

Szeged

2016.

Tartalomjegyzék/Inhaltsverzeichnis

1. Az értekezés tárgya és célkitűzései	3
2. A jogintézmény vizsgálatának relevanciája	5
3. Az értekezés módszertana	7
4. Az értekezés felépítése	8
5. Az értekezés kutatási eredményeinek összefoglalása	9
6. Következtetések és de lege ferenda javaslatok	10
7. Gegenstand und Zielsetzung der Dissertation.....	19
8. Die Relevanz der Analyse des Rechtsinstituts	21
9. Untersuchungsmethoden.....	24
10. Der Aufbau der Dissertation	25
11. Die Zusammenfassung des Forschungsergebnisses der Dissertation	26
12. Schlussfolgerungen und „de lege ferenda“ Vorschläge:	26
13. Az értekezés témakörében megjelent publikációk jegyzéke/Liste der im Thema der Dissertation veröffentlichten Publikationen	37

1. Az értekezés tárgya és célkitűzései

A személyi szabadsághoz való jog egyike a legalapvetőbb emberi jogoknak, minél szélesebb körű biztosítására irányuló törekvés pedig szorosan összefügg az emberi jogok fejlődésének történetével. Kiemelt szerepét jelzi az a tény is, hogy a nemzetközi emberi jogi deklarációk elsőik között említik a személyi szabadsághoz való jog védelmét. Ezt támasztja alá az is, hogy a személyi szabadsághoz való jog védelme mellett, annak korlátozásának részletszabályai is megjelennek a nemzeti alkotmányokban. Ennek megfelelően a szabadságkorlátozással járó kényszerintézkedések fontos garanciái megtalálhatóak a magyar Alaptörvény, valamint a német Grundgesetz és az osztrák Szövetségi Alkotmányban is. Ennek indokául az szolgál, hogy a büntetőeljárás jelenti a legsúlyosabb beavatkozást az eljárásban részt vevő személyek, főképpen a terhelt alkotmányos alapjogaiba.

A büntetőeljárás kényszerintézkedések a büntetőeljárás sikere érdekében korlátozzák a terhelt alapvető jogait, amelyek alkalmazása esetén két alapvető érdek áll egymással szemben. Egyrészt az emberi jogok biztosításának követelménye; másrészt pedig a büntetőjogi felelősségre vonás eredményességének követelménye,¹ amely a büntetőeljárás „régii kettős szorításaként” definiálható.² Ezért is nevezik a büntető eljárásjogot „alkalmazott alkotmányjognak”, mivel az visszatükrözi az egyén és a hatalom viszonyát.³ Ezen alapjogi pozíciók egymással szemben állását és az abból levezethető alkotmányjogi követelményeket már a jogalkotónak az eljárási kódex megszövegezése során figyelembe kell vennie.⁴ Ezért szükséges azoknak a garanciáknak a megteremtése, amelyek a terhelt, valamint az eljárásban részt vevő egyéb személyek jogainak biztosítását szolgálják. Ugyanis az alkotmányos garanciáknak közvetlenül tükröződniük és érvényesülniük kell a büntetőeljárás törvény egyes jogintézményeire vonatkozó rendelkezéseiben.⁵

¹ HERKE/FENYVESI/TREMMEL (2012) 80.

² HERKE/FENYVESI/TREMMEL (2008) 301.

³ TÓTH (2006) 213.

⁴ LÖWE/ROSENBERG (2004) Vor 112.§ (11)

⁵ 20/2005 (V.26.) AB határozat, ABH 2005, 202, 217.

Főszabály szerint a terheltet teljesen felkészületlenül érinti a letartóztatása, amely állítás igaz arra az esetre is, amennyiben már tisztában van az ellene folyó büntetőeljárással. Ellentétben a szabadságvesztés végrehajtásával, az előzetes letartóztatásba vett személy nem tud felkészülni a fogságára, azaz nincs lehetősége a munkahelyi körülményeit elrendezni, sem a családi-vagyoni helyzetét megfelelően biztosítani.⁶ A börtönügyi szakirodalom a negatív hatásokat, amelyeket az előzetes letartóztatás okoz az egyén számára összefoglaló néven börtönártalmaknak⁷ nevezi (kiszolgáltatottság, degradáció, letartóztatási sokk, kilátástalanság). Éppen emiatt is a német szakirodalomban érvényesülő uralkodó nézet⁸ szerint az előzetes letartóztatással érintett terhelt az eljárás különös áldozatának (*Sonderopfer*) tekinthető különösen, ha az eljárás végén nem kerül sor a bűnösségének megállapítására.

Dolgozatom kizárólag a személyi szabadság korlátozásával és elvonásával járó magyar, német és osztrák kényszerintézkedések bemutatására koncentrál, azon belül is elsősorban a legsúlyosabb alapjogkorlátozást jelentő letartóztatás és annak alternatíváit jelentő kényszerintézkedésekre, illetve a rövid tartamú szabadságkorlátozást jelentő őrizetbe vétel intézményére. Az értekezés főként terjedelmi korlátok miatt nem tárgyalja az egyéb büntetőeljáráson belüli és kívüli, más szabadságelvonással járó jogintézményeket.⁹

A vizsgált három jogrendszer közös történeti hagyományokra vezethető vissza, a német és osztrák jog hatása a magyar jogra vitathatatlan. Ugyanis a XIX. században a magyar büntetőeljárás jog alapját az osztrák büntető perrendtartás képezte, amely magában hordozta a német hatásokat.¹⁰ Így a német jog hazánk jogrendszerére közvetett hatást gyakorolt. Emellett közös vonás mindhárom vizsgált jogban a kontinentális

⁶ SCHLOTHAUER/WEIDER (2010) 1-2.

⁷ LEBUJOS (2006) 67.

⁸ LÖWE-ROSENBERG (2004) Vor 112.§ (14); SCHLOTHAUER/WEIDER (2010) 205.; MÜNCHHALFFEN/GATZWEILER (2009) 71.

⁹ Az értekezés nem tárgyalja a büntető eljárásjogon belül sem az elfogatóparancs, európai elfogatóparancs, illetve elővezetés intézményét, mivel azok nem feltétlenül kapcsolódnak szorosan a letartóztatás intézményéhez. A büntetőeljárásjogon kívül a szabadság elvonására több példát is találhatunk az idegenrendészet, szabálysértés, egészségügyi és rendészeti igazgatás területén is, mint például a közbiztonsági őrizet vagy a szabálysértési őrizet, amelyek a dolgozatban nem kerülnek tárgyalásra.

¹⁰ Már a magyar Bünvádi perrendtartás megalkotásához mintaként szolgált mind a német mind pedig az osztrák eljárásjog, megőrizve a magyar közjog alapelveit. FINKEY (1916) 39.

hagyományok, amelynek köszönhetően dogmatikailag számos hasonlóság mellett eltérések is felfedezhetőek, amelyekre a dolgozat a megfelelő helyen rávilágít.

Az értekezésben elsősorban azt vizsgálom, hogy a büntetőeljárás során érvényesülő alapelvek és a terheltet megillető alapjogok milyen mértékben érvényesülnek a magyar büntetőeljárás törvényben, tekintettel a nemzetközi és európai uniós elvárásokra is. Emellett a dolgozat célja annak bemutatása, hogy a három azonos kontinentális hagyományokra épülő jogrendszer milyen megoldásokat alkalmaz a terhelt alapjogainak védelme érdekében, illetve azok közül mely országban alkalmazott módszer tekinthető alkotmányossági szempontból a legmegfelelőbbnek. Így az egyes jogintézmények elméleti bemutatása mellett kísérletet teszek a külföldi jogrendszerek vonatkozó szabályainak ismertetését követően javaslatok megfogalmazására, amelyek a jelenleg is zajló büntetőeljárás törvény kodifikációja során megfontolandók lehetnek a jogalkotás számára. Ugyanis a magyar jogi szabályozás és a hazai joggyakorlatban jelentkező ellentmondások feloldására sok esetben megfelelő példaként szolgálhatnak a német illetve az osztrák megoldások, amelyek bemutatására vállalkozom az értekezésben.

2. A jogintézmény vizsgálatának relevanciája

Az értekezés központi témája tehát a személyi szabadság korlátozásával és elvonásával járó kényszerintézkedések, különös tekintettel a letartóztatás intézményére. E témakörben jöllehet több tanulmány és cikk jelent meg, mégis kiemelt jelentőségű HERKE¹¹ és RÓTH¹² monográfiája, amelyek teljes körűen bemutatták a jogintézményt és annak gyakorlati problémáit, az akkor érvényesülő nemzetközi elvárások tükrében. Így felvetődhet a kérdés, hogy mi szükség van a téma tárgyalására két ilyen részletes és alapos monográfia birtokában. Véleményem szerint az említett művek megírása óta eltelt 15 év és az azóta történt jogszabályi változások indokoltá teszik annak vizsgálatát, hogy az értekezés tárgyaként megjelölt jogintézmények szabályozásában illetve a joggyakorlatban milyen pozitív illetve negatív irányú változások következtek be. Emellett az értekezés

¹¹ HERKE (2002a)

¹² RÓTH (2000)

témaválasztásának indokául jelölném meg, hogy az említett monográfiák óta is több problémát fedezhetünk fel a szabadságkorlátozással járó kényszerintézkedések hazai joggyakorlatában, amelyek megoldásra várnak.

Erre tekintettel az alábbi hipotézist állítom fel: „*A személyi szabadság elvonásának hatályos büntetőeljárásjogi szabályai és annak joggyakorlata nem biztosít megfelelő alapjogi védelmet a terhelt számára és nem felel meg maradéktalanul a nemzetközi és uniós elvárásoknak.*” Ezt azzal a ténnyel támasztanám alá, hogy csak a közelmúltban számos alkalommal marasztalta el hazánkat az Emberi Jogok Európai Bírósága.

A Bíróság döntéseiben rávilágított szinte minden, a hazai joggyakorlatban jelentkező problémára. Így kijelenthető, hogy még mindösszesen 4 hónap és 9 napig tartó előzetes letartóztatás is egyezményesértőnek tekinthető, amennyiben a nemzeti hatóságok nem tudják azt konkrét tényekkel alátámasztani.¹³ Ezek az *okok pedig nem lehetnek sem általánosak, sem elvontak*. Ugyanis a folyamatos fogva tartás csak akkor igazolható, ha van olyan speciális körülmény, kellően nyomós közérdek, amely az ártatlanság vétele ellenére, felülírja az egyéni szabadság tiszteletben tartásának szabályát. Azaz a tartósan fennálló alapos gyanú csupán a *sine qua non* feltétele a jogszerű folyamatos fogva tartásnak, de egy bizonyos idő elteltével már nem elegendő.¹⁴ A Bíróság hangsúlyozta továbbá, hogy *bármilyen időtartamú letartóztatás/nem számít, milyen rövid idejű is/azt meggyőzően kell a hatóságoknak bizonyítani.*¹⁵

Emellett általános jelenség a gyakorlatban, hogy az előzetes letartóztatásba helyezéséről szóló bírósági döntés *egy standard formulán* alapul és *sztereotíp jellegűek*,¹⁶ tehát az eljáró bíróságok nem veszik figyelembe az ügy egyedi körülményeit.¹⁷ Visszatérő problémaként jelentkezik továbbá, hogy a *kevésbé szigorú intézkedések alkalmazását* nem fontolják meg a magyar hatóságok, pedig a Bíróság szerint ilyen

¹³ Nagy Gábor vs. Hungary (Application no. 33529/11.) Judgement of 11. 02. 2014.

¹⁴ Hunvald vs. Hungary (Application no. 68435/10.) Judgement of 10.12. 2013.

¹⁵ X.Y. vs. Hungary (Application no. 43888/08.) Judgement of 19.03. 2013.

¹⁶ Baksza vs. Hungary (Application no. 59196/08.) Judgement of 23.04. 2013.; Süveges vs. Hungary (Application no. 50255/12) Judgement of 5.01.2016.

¹⁷ A.B. vs. Hungary (Application no. 33292/09.) Judgement of 16.04. 2013.

esetben lehetőség lett volna akár óvadék, akár házi őrizet alkalmazására, ezeket ugyanis kifejezetten biztosítja a magyar jog.¹⁸

További probléma emellett, hogy a *terheltnak nincs lehetősége részt venni abban az eljárásban*, ami fogva tartásának meghosszabbításáról döntött, ráadásul az erre irányuló ügyészi indítványt sem kézbesítették képviselőjének vagy csak késedelmesen. A Bíróság ezzel kapcsolatban kimondta, hogy az eljárás sajátos jellegére tekintettel a hatóságok kötelesek gyorsan lefolytatni a személy további fogva tartásának szükségességére vonatkozó felülvizsgálatot.¹⁹ A meghallgatás követelményének érvényesülése ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a hatóságoknak minden alkalommal meghallgatást kell tartaniuk, amikor kifogást nyújtanak be, de akkor, amikor a különleges körülmények meghallgatást igényelnek, a meghallgatás elkerülhetetlen. A bíróságnak a meghallgatás jogának gyakorlását a letartóztatás elleni kérelem elbírálása során ésszerű időközönként biztosítania kell.

A konkrét ügyben a kérelmezőt letartóztatásának teljes ideje alatt/ami több mint négy hónap volt/mindösszesen egyszer hallgatták meg. A letartóztatás rendszeres felülvizsgálatát, csakúgy, mint a szabadlábra helyezés iránti kérelmét kizárólag írásbeli eljárásban bírálták el. A Bíróságot álláspontja szerint ez a körülbelül négy hónap nem tekinthető ésszerű időnek, különösen figyelembe véve, hogy az előzetes letartóztatás elrendelése eredetileg kirendelt védő részvétele nélkül történt valamint, hogy az írásos eljárás során a hazai bíróságok figyelmen kívül hagyták a szabadlábra helyezése alátámasztására benyújtott kérelmezői érveket. A Bíróság szintén sérelmesnek találta a kérelmező ügyvédjének nem megfelelő időben történő tájékoztatását.²⁰

Összegzőképpen a letartóztatást érintő kritikai észrevételek indokai abban lelhetőek fel, hogy az egyes magyar büntetőjogi tárgyú törvénymódosítások/Btk. szabályainak szigorítása, előzetes letartóztatás maximális időtartamának kitolása/és a jogalkalmazási gyakorlat (előzetes letartóztatás elrendelésének és fenntartásának sztereotíp indokolásai, felülvizsgálatának automatizmusa) több esetben nem felelnek meg maradéktalanul a nemzetközi és az Európai Unió dokumentumaiban megfogalmazott

¹⁸ Gál vs. Hungary (Application no. 62631/11.) Judgement of 11. 03. 2014.; Bandur vs. Hungary (Application no. 50130/12.) Judgement of 5.07.2016.

¹⁹ Nagy Gábor vs. Hungary (Application no. 33529/11.) Judgement of 11. 02. 2014.

²⁰ Nagy Gábor vs. Hungary (Application no. 33529/11.) Judgement of 11. 02. 2014. Ítélet 48. pontja

követelményeknek és alkotmányos elvárásoknak és ezen ellentmondások jelennek meg a strasbourgi bíróság magyar vonatkozású ítéleteiben is. Mindezek miatt indokoltnak tartom a jogintézmény hatályos hazai szabályainak mélyreható vizsgálatát, összevetve a német és osztrák jogi megoldásokkal, amelyek adott esetben mintául szolgálhatnak a hazai jogalkotók és jogalkalmazók számára a felvetett problémák megoldására.

Végül egyetértve Kovács Péter alkotmánybíró szavaival „...ameddig a hazai jogalkalmazói gyakorlat nem változik meg, ha kell, a magyar jogalkotó megfelelő lépése nyomán, félő, hogy a magyarországi előzetes letartóztatások ügyében, az Emberi Jogok Európai Bírósága részéről a Hagyó kontra Magyarország (52624/10) ügyben 2013. április 23-án hozott ítéletben, a Baksza kontra Magyarország (59196/08) ügyben 2013. április 23-án hozott ítéletben, és a Hunvald kontra Magyarország (68435/10) ügyben 2013. december 10-én hozott ítéletekben kimondottak mechanikus ismétlésére lehet számítani.”²¹

3. Az értekezés módszertana

Az értekezés megírása során elsősorban a *jogösszehasonlító módszer* alkalmaztam. Kiinduló pontnak a magyar jogi szabályozást tekintettem, amely keretében felvázolom annak előnyeit és hátrányait. Majd ehhez viszonyítva bemutatom a német és az osztrák jogban megtalálható magyarral azonosítható jogintézményt. Ezt követően külön kiemelem azokat a külföldi módszereket, amelyek átültethetőek lehetnek a hazai jogrendszerbe is, ezáltal megoldási javaslatot képezhetnek a magyar jogban felmerült problémára. A közös jogi hagyományok ellenére felfedezhetünk eltéréseket a különböző országok jogában, amelyek miatt több esetben szükség van fogalommeghatározásra és *leíró részek* beiktatására. A dolgozatban egységesen használom a letartóztatás kifejezést a magyar jogban található előzetes letartóztatásra, illetve a német és osztrák jogban a szó szerinti fordítás alapján „vizsgálati fogság”-ként definiálható jogintézményre. Álláspontom szerint nincs szükség az eltérő megnevezés használatára, ugyanis mindhárom országban megegyezik az intézmény célja, főbb lényegi tartalma. Jóllehet

²¹ Kovács Péter alkotmánybíró különvéleménye 3002/2014. (I. 24.) AB végzés

jelenleg is folyik az új büntetőeljárási törvény közigazgatási egyeztetése, azt mégsem vizsgáltam a dolgozatban, mivel még nincs hivatalos és végleges törvénytöveg.²²

Az értekezés mindemellett alapvetően *szakirodalmi feldolgozáson* alapul, amely elsősorban a magyar, német és osztrák jogirodalom legfontosabb monográfiáira és tanulmányaira épül. Mivel a dolgozat kiindulási alapját a *nemzetközi és uniós dokumentumokban* és a strasbourgi *Bíróság joggyakorlata* képezi, így megkerülhetetlen azok részletes vizsgálata és elemzése. Az irodalom ismertetésén túl a vonatkozó hazai és nemzetközi joggyakorlat felhasználásával tettem kísérletet a gyakorlatban fellelhető problémák bemutatására. Mindemellett számos *hazai és külföldi alkotmánybírósági döntés* ismertetésével hangsúlyozom a személyi szabadság védelmének és korlátozhatóságának kivételes jellegét. Továbbá az értekezés *dogmatikai módszert* is alkalmaz, különösen a letartóztatást helyettesítő alternatív kényszerintézkedések eltérő megjelenésének bemutatása során az egyes jogrendszerekben.

4. Az értekezés felépítése

A disszertáció öt érdemi részből tevődik össze. A dolgozat első része a személyi szabadsághoz való jog és korlátozásának nemzetközi és európai követelményeinek bemutatása. Ennek során a személyi szabadság védelmére vonatkozó legfontosabb dokumentumok kerülnek ismertetésre. Mindez fontos kiindulási alapot ad az értekezésnek, hiszen egyik vizsgált ország sem kerülheti meg e fejezetben tárgyalt nemzetközi elvárásoknak történő megfelelést. Ezt követően részletesen elemzem a személyi szabadsághoz való jogot a magyar Alaptörvény, a német Grundgesetz és az osztrák Szövetségi Alkotmány rendelkezéseinek és kapcsolódó alkotmánybírósági határozatok tükrében. Hiszen minden jogállamban az Alaptörvényben található alkotmányos garanciáknak meg kell felelnie a büntetőeljárási törvény szabályainak és a vonatkozó joggyakorlatnak.

²² A kodifikációs ütemterv szerint az egyeztetési szakasz után a törvényjavaslat a 2016 őszi ülészakban kerül benyújtásra az Országgyűlés elé, elfogadása 2016. decemberében várható. Ezt egy éves adaptációs időszak követi és utána, 2018-ban lépne hatályba az új törvény. Forrás : <http://birosag.hu/media/aktualis/be-kodifikacio-allasa>

Majd a büntetőeljárás kényszerintézkedések fogalmi meghatározását követően bemutatom a legfontosabb szabadságkorlátozással járó kényszerintézkedéseket. Így elsőként az őrizetbe vételt, mint a személyi szabadság átmeneti elvonását jelentő kényszerintézkedést, annak főbb eljárási szabályait, kiemelve a terheltet megillető eljárási jogosultságokat. Ezt követően az értekezés fő részét képező letartóztatás intézményének ismertetése következik, azon belül fogalmának meghatározása, legfontosabb alapelvei, elrendelési feltételei, időtartama, megszűnése és a jogorvoslati lehetőségek. Végül az értekezés utolsó részét a szabadságelvonás alternatíváinak bemutatása képezi. Ez a fejezet azért is bír különös jelentőséggel, mivel a letartóztatással kapcsolatos problémák miatt felerősödtek azon törekvések, hogy a személyi szabadság teljes elvonása helyett más jellegű, enyhébb korlátozással járó megoldásokat, minél szélesebb körben alkalmazzanak a büntetőeljárás során. Az értekezés során minden jogintézmény során külön vizsgálom a hazai szabályok mellett a vonatkozó német és osztrák szabályokat is, kiemelve a jogrendszerek hasonlóságait és különbségeit.

5. Az értekezés kutatási eredményeinek összefoglalása

Az értekezés egyes fejezeteiben különböző javaslatokat és megállapításokat teszek annak érdekében, hogy a személyi szabadság alkotmányos joga minél szélesebb körű védelemben részesülhessen a büntetőeljárás során. Ebben a részben összegzem a legfontosabb javaslataimat, amelyek az értekezésben elszórva jelennek meg. Véleményem szerint a jelenleg is zajló új büntetőeljárás kódex kodifikációja során az értekezés *de lege ferenda* javaslatai megfontolandóak lehetnek a kodifikátorok számára.

A bevezető részben felállított hipotézisem, miszerint: *„A személyi szabadság elvonásának hatályos büntetőeljárásjogi szabályai és annak joggyakorlata nem biztosít megfelelő alapjogi védelmet a terhelt számára és nem felel meg maradéktalanul a nemzetközi és uniós elvárásoknak”* álláspontom szerint/a dolgozatban feltárt problémák ismeretében/igazolást nyert. Mindezt a tényt az értekezés alábbi legfontosabb megállapításaival, és *de lege ferenda* javaslataival támasztom alá, hisz ez utóbbiak elválaszthatatlan részét képezik a hipotézis igazolásának:

6. Következtetések és *de lege ferenda* javaslatok

- Az Emberi Jogok Európai Egyezménye olyan *személyi szabadság védelmét biztosító minimumkövetelményeket* állít fel, amelyeket a tagállamoknak figyelembe kell venniük nemzeti jogalkotásuk során. Emellett a *strasbourgi Bíróság joggyakorlatában* további garanciákat biztosít a személyek szabadságának védelme érdekében, továbbá az Egyezményt értelmező ítéleteivel elősegítette a tagállamok Büntető Kódexeinek alapjogvédő szabályozásának kialakítását. Ugyanis az Egyezmény kimondja, hogy a büntetőeljárás során biztosítani kell a letartóztatott személy emberi méltóságát és fokozottan érvényre kell jutnia az ártatlanság vélelmének.
- A tagállami szervek nem hivatkozhatnak létszámhiányra, leterheltségre vagy adminisztrációs nehézségekre az elmarasztalás elkerülése érdekében. A Bíróság ugyanis az ilyen indokokat közömbösnek találja, mivel *minden államnak úgy kell megszerveznie igazságszolgáltatási rendszerét, hogy az eljárás során letartóztatásban lévő terhelt ügyében a lehető leghamarabb döntést tudjon hozni.*
- A személyi szabadság alkotmányos joga minden jogállamban védelmet nyújt a terhelt számára az állami beavatkozásokkal szemben. Jóllehet a hatékony bűnüldözés érdeke megköveteli a jogerősen még el nem ítélt terhelt szabadságának elvonását, amelyre bírósági elrendelés alapján kerülhet sor, szükség esetén kényszer alkalmazásával. Éppen emiatt az emberi jogokba történő súlyos állami beavatkozás miatt, a *jogalkotóval szemben alapvető követelményként érvényesül, hogy olyan alkotmányos garanciákat dolgozzon ki, amelyek minimálisra csökkentik a jogkorlátozást*, mint például a személyi szabadság legmagasabb jogforrási szintű szabályozása, illetve az arányosság alapelvének kötelező jellege a büntetőeljárási kényszerintézkedések alkalmazása során.
- A magyar Alaptörvény a „lehető legrövidebb időn belül” kifejezést használja a bíróság elé vezetés határidejének meghatározásaként. Tehát a nemzetközi egyezményekhez hasonlóan nem tartalmaz konkrét időpontot követelményként, bár

talán kívánatos lenne ennél szigorúbb, maximális határidőt előíró rendelkezés. Számos európai alkotmány szolgálhat mintaként, amelyek pontosan meghatározzák a bírói döntés nélküli szabadságelvonnás maximális időtartamát. *A német és osztrák alaptörvényi rendelkezések részletesebben és konkrétabban rendelkeznek a személyi szabadsághoz való jogról a hazai szabályoknál.* Ez leginkább abban jelenik meg, hogy az alkotmányok szabályai között megtalálhatjuk a bíróság elé állítás maximális időtartamát és a német Grundgesetz-ben pedig a tájékoztatási kötelezettség szélesebb körű biztosítását.

- *Az őrizetbe vétel* mindhárom vizsgált jogrendszer alapján az egyetlen olyan személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, amelyet a rendőrség saját hatáskörében is foganatosíthat. Éppen ebből kifolyólag az őrizetbe vétel alkotmányos garanciákkal kevésbé védett, mivel a szabadság elvonására csak rövid ideig kerül sor. Véleményem szerint a német és osztrák jogban találhatunk a magyar jogalkotás számára megfontolandó megoldásokat. Az őrizetbe vétel határideje Németországban a három vizsgált jog közül a legkisebb időtartamot foglal magába, így maximálisan érvényesül a *haladéktalanság és soronkívüliség elvének követelménye*. Ugyanakkor az osztrák törvényi szabályozás alapján látható, hogy az felel meg leginkább annak a nemzetközi dokumentumokban is rögzített követelménynek, miszerint a személyi szabadság elvonásának *független bírósági döntés*en kell alapulnia. Hiszen főszabály szerint Ausztriában előzetes bírói engedély szükséges az őrizetbe vétel elrendeléséhez, illetve a jóval szigorúbb törvényi követelményeket határoz meg a törvény az őrizetbe vételre vonatkozóan a magyar és német szabályokhoz képest. Emellett példaértékűek az osztrák jog által biztosított alapjogvédelmi garanciák, úgy mint az *arányosság elvének törvényi szabályozásban történő fokozott megjelenése* (alapvető rendelkezések között, illetve az őrizetbe vétel elrendelési feltétele az arányosság).
- Megfontolandó lenne véleményem szerint egy olyan őrizetbe vételi határidő kialakítása, amely az osztrák szabályokhoz hasonlóan 48 órát biztosít az illetékes bírónak a letartóztatás indokoltságának vizsgálatára és ezáltal megalapozott döntés meghozatalára a további fogva tartás kérdésében. Álláspontom szerint az osztrák típusú őrizetbe vételi határidő alatt nagyobb lehetőség nyílik a letartóztatás okainak

alaposabb vizsgálatára, és a bíróság indokolt döntést hozhat esetleges automatizmus nélkül a letartóztatás kérdésében.

- Az őrizetbe vétel vonatkozásában egyik legsürgetőbb törvényi módosítás a *kötelező védői jelenlét szabályozása a terhelt első kihallgatása során*, és azt követően is a későbbi előzetes letartóztatással kapcsolatos üléseken. Emellett szükséges lenne egy olyan törvényi határidő meghatározása, amely reálisan lehetővé tenné a védő számára a kihallgatáson, illetve az üléseken történő megjelenést, amely emellett biztosítaná a védelem számára a megfelelő felkészülést is a védekezés felépítésére.
- Általános problémaként jelentkezik a gyakorlatban, hogy a hatóságok nem biztosítják időben a védelem számára a fogvatartás jogszerűségét alátámasztó iratokat, így érdemi ellenvetéssel sem élhettek azokkal szemben. A közelmúltban történt törvénymódosítások pozitív előrelépésnek tekinthetők, ugyanakkor még mindig találhatunk hiányosságokat. Véleményem szerint szükség lenne *törvényi határidő* biztosítására, amelyen belül a *hatóságoknak biztosítaniuk kell a védelemnek a nyomozati iratokat*, ezáltal reális lehetőséget biztosítva a védelem számára az ülésre való felkészülésre.
- Törvényi alapot kellene biztosítani arra, hogy a hatóságoknak ne csak a letartóztatást megalapozó nyomozati iratokat legyen szükséges a védelem rendelkezésére bocsátani, hanem az *üggyel kapcsolatos összes dokumentumot*. Emellett célszerű lenne a jogalkotónak törvényben rendelkeznie az *iratok megküldésének elmulasztását szankcionáló szabályról*. Így például ha nem küldik meg a védelem számára meghatározott határidőn belül az előzetes letartóztatással összefüggő valamennyi iratot, akkor ne lehessen megtartani az ülést és a terhelt letartóztatása sem rendelhető el.
- A szabadság elvonása az állam legerősebb eszköze az állampolgárok jogainak csorbítására, ezért semmilyen körülmények között sem szabad a letartóztatást kizárólag a represszív kriminálpolitikai eszközök érvényesítésére használni. A letartóztatás kizárólag *ultima ratio* jelleggel vethető be, *ha az állam legitim igénye a bűncselekmény felderítésére és az elkövető hatékony megbüntetésére más módon nem biztosítható*.²³ Generálpreventív célok nem legitimálhatják a letartóztatást.

²³ 1 BvR 296/66 Beschluss vom 27. Juli 1966. BVerfGE 20, 147.

- Az *ártatlanság vélelmének elve* minden jogállamban érvényesülő alapelv, amely az eljáró bírósággal szemben *objektív, elfogulatlan eljárást* és nyomozó hatóságokkal szemben pedig terhelttel szembeni megfelelő/emberi méltóságot figyelembe vevő/bánásmódot követel meg.
- Hazánkban sok esetben hiába ír elő a törvény az előzetes letartóztatás esetében soronkívüliséget, mégsem érvényesül az a gyakorlatban megfelelő mértékben. Figyelemre méltó az osztrák StPO-ban a *soronkívüliség elvének* ilyen fokozott mértékű megjelenése. Követendő példa, hogy mind az általános alapelvek között megtalálható e követelmény, illetve kiemelten is érvényesül az előzetesen fogvatartott terheltekre vonatkozóan. Emellett a német és az osztrák gyakorlatban, számos eseti döntésben megállapították az alapelv megsértését, amely egyben az előzetes letartóztatás megszüntetésével járt. Tehát valódi tartalommal bíró alapelvről beszélhetünk, amelynek megsértése tényleges jogkövetkezményeket von maga után és nem csupán egy üres deklaráció. A jelenlegi magyar szabályozás mellett ugyanis a soron kívüliség diszfunkcionálissá vált, a ténylegesen sürgős elbírálást igénylő esetekben sem tartható a soron kívüli ügyintézés, amely indokoltta teheti a soron kívül folytatandó eljárások csökkentését. A soron kívüliség csak akkor töltheti be a szerepét, ha kivételes előírás marad, ellenkező esetben a soron kívüli ügyek sorban állása miatt a valóban haladéktalan ügyintézés igénylő ügyek nem bírálhatóak el időszerűen.
- A gyakorlatban a legtöbb problémát éppen a *letartóztatás tényleges indokolása* jelenti. Az esetek többségében az elrendelő végzésekben ugyanis a tényleges indokolás helyett a törvény szövegének megismétlésére kerül sor, amelyek nem felelnek meg a konkrét indokolási kötelezettségnek. Ezzel kapcsolatban úgy vélem, hogy a védő szabadlára helyezés iránt előterjesztett indítványáról döntő, illetve az előzetes letartóztatást elrendelő, vagy azt meghosszabbító bírói döntéssel szembeni *minimális alkotmányos követelmény a kellő mélységű, a felhozott érveket érdemben vizsgáló és azokra reflektáló indokolás*.
- Véleményem szerint *önmagában a bűncselekmény tárgyi súlya nem alapozhatja meg* a terhelt letartóztatását, ugyanis az nem áll összefüggésben az intézmény általános

céljával. Tehát a bűncselekmény büntetési tételben kifejeződő tárgyi súlya önmagában nem elegendő érv a letartóztatása, hanem kizárólag egy szempont.

- A nyomozás előrehaladtával, kifejezetten a bírósági szakban, különösen a tanúk kihallgatását követően már szinte indokolatlan és célszerűtlen a kollúzió veszélye okán elrendelni a letartóztatást. Álláspontom szerint egy osztrák szabályozáshoz hasonló *időkorlát felállítása a kollúzió veszélyére való hivatkozás vonatkozásban* mindenképpen megfontolandó lenne hazánkban is. Véleményem szerint támogatandó lenne, ha hat hónapban maximalizálnák a kollúzió veszélyére alapozott letartóztatás időtartamát, ezáltal rákényszerítve a hatóságokat a soronkívüliség elvének tényleges betartására, a nyomozási szak mihamarabbi lezárására és a terhelt szabadlábon történő védekezésének lehetővé tételére.
- Áttekintve a német és az osztrák jogszabályi rendelkezéseket véleményem szerint garanciális szempontból a bűnismétlés miatti letartóztatás vonatkozásában a legmegfelelőbb törvényi szabályozás a két StPO összeillesztéséből kerülhet ki. Egyrésről a legegzaktabban a német törvény tartalmazza a bűnismétlésre vonatkozó általános feltételeket. Így a hazai törvényben is érdemes lehetne megfontolni egy hasonló d) pontos letartóztatást: *„a bűnismétlés veszélye miatt akkor rendelhető el a letartóztatás, ha megalapozottan feltehető, hogy a terhelt szabadlábon hagyása esetén, még a jogerős ítélet meghozatala előtt további jelentős tárgyi súlyú, azonos jogtárgyat sértő bűncselekményt követ el. Nem rendelhető el a letartóztatás, ha az eljárás célja kisebb korlátozással járó más kényszerintézkedéssel biztosítható.”* A különös feltételeket pedig az osztrák rendelkezésekhez hasonlóan a bűncselekmény tárgyi súlya és a visszaesői minőség szerint lehetne szabályozni. Ennek megfelelően csak hasonlóan kiemelkedő tárgyi súlyú bűncselekmény elkövetésének veszélye esetén lehetne első büntettes esetében elrendelni preventív célból a letartóztatást, közepes tárgyi súly esetén visszaesés, enyhébbeknél pedig többszörös visszaesés esetén, az arányosság elvének követelményének megfelelően. A soronkívüliség elvének tényleges érvényesülésének biztosítására pedig megfontolandó lenne, ha a német szabályozáshoz hasonlóan egy évben kerülne maximalizálásra a bűnismétlésre alapított letartóztatás. Ezáltal biztosítható lenne, hogy csak rendkívül indokolt

esetben kerüljön sor a terhelt személyi szabadsága elvonására egy feltételezésen alapuló, jövőben bekövetkező esemény miatt.

- Véleményem szerint a letartóztatással érintett ügyekben *nem szabadna a hatóságoknak a meghosszabbításra biztosított törvényi határidőt kihasználniuk*, mivel az ártatlanság véelme és a soronkívüliség elve is megköveteli a nyomozás mihamarabbi befejezését és az eljárás lezárását. De megoldás lehet a nyomozás határidejének csökkentése is a soronkívüliség elvének érvényesítése érdekében.
- Egyetértve HERKE álláspontjával a nyomozási bíró ténylegesen csak *formai meghosszabbítást* végez, anélkül hogy a letartóztatási okokat alátámasztó adatokat valójában megvizsgálná.²⁴ Emiatt álláspontom szerint a terhelt *személyes meghallgatásának esetköreinek bővítése* indokolt lenne a letartóztatás felülvizsgálata során. Véleményem szerint kötelezővé kellene tenni a döntések elleni fellebbezést elbíráló másodfokú bíróságok számára az ülés tartását, a kontradiktórium elvének érvényesülése érdekében, ugyanis így a másodfokú bíróság személyes benyomás és nem kizárólag iratok alapján dönt a szabadságelvonásról.
- Nincs olyan felismerhető alkotmányos érdek, amelyből következően a terheltnek a bírói meghallgatásra vonatkozó joga az eljárás tisztességének sérelme nélkül korlátozhatók lennének. Ennek ellenére előfordul a gyakorlatban olyan eset, amikor a terhelt távollétében rendelik el az előzetes letartóztatását, ez pedig ellentmond az Alaptörvénynek, illetve az Egyezmény követelményeinek. Ez alapján szükségesnek tartom a Be. 309. § (1) bekezdésében szereplő lehetőség megszüntetését, amely alapján a bíróság a tárgyalás elnapolása után tanácsülésen/tehát a terhelt távollétében is dönthet a letartóztatásról. Továbbá emiatt célszerű lenne a magyar szabályozásban *bővíteni az ülés tartásának kötelező esetköreit*.
- Álláspontom szerint az *osztrák felülvizsgálati rendszer* követendő példa lehet hazánk számára. Ugyanis a letartóztatási tárgyalás során a *szóbeliség és közvetlenség elve dominál*, amely a fegyverek egyenlősége elvének érvényesülését segíti elő. Ezáltal alkalmas arra, hogy a letartóztatás elrendelése, illetve fenntartása során a bíró személyes meggyőződése alapján, indokolt döntést hozhasson, ezáltal elkerülve az írásbeliség okozta automatizmust.

²⁴ HERKE (2002a) 175.p.

- Véleményem szerint a *nyomozás két éves határidejének lecsökkentése szükséges*. Ugyanis nagyobb hangsúlyt kellene helyezni az eljárás során a bírósági szakra, mivel ekkor érvényesül a nyilvánosság és közvetlenség elve, emellett a kontradiktórium és fegyverek egyenlőségének elvének teljességgel is eleget tesz, ellentétben a nyomozási szakkal.
- Úgy gondolom, hogy az igazságszolgáltatás felelősségének tekinthető, ha a terhelt amiatt tölt letartóztatásban hosszú éveket jogerős döntés nélkül, mert a hatóságok indokolatlanul késlekednek eljárási cselekmények elvégzésével és nem tesznek meg minden elvárhatót az eljárás mihamarabbi befejezése érdekében. Tehát a végső határidő eltörlése nem tekinthető megfelelő megoldásnak, mivel az egyértelműen nem ösztönzi a hatóságokat az eljárások mihamarabbi befejezésére, sőt további lehetőséget teremt azok időtartamának növelésére. Ennek megfelelően szükségesnek tartom a *„korlátlan” letartóztatás lehetőségének megszüntetését*, és a korábbiakhoz hasonlóan minden esetben egy maximális felső határ szabályozását a törvényben. Teljes mértékben egyetértve az Alapjogi Biztos indítványában kifejtett véleményével, idézve és egyben hangsúlyozva megállapítását, kijelenthető, hogy *„a jogállamiságból, az alkotmányos büntetőjogból következik, hogy az állam a büntetőeljárás sikertelenségének kockázatát nem háríthatja a terheltre.”*²⁵ A letartóztatás felső határidejének eltörlése pedig éppen ezt az „eljárási eredménytelenséget” hárítja rá a terheltre, amely az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközik.
- Álláspontom szerint megfontolandó lehet az a német illetve osztrák minta, amely különbséget tesz a letartóztatás időtartamában a különböző különös okok között. Így véleményem szerint érdemes lenne a kollúzió veszélyére alapozott letartóztatást maximálisan hat hónapra lehetővé tenni, amely a nyomozó hatóságokat arra sarkallná, hogy mielőbb elvégezzék a szükséges nyomozati cselekményeket, ezáltal mihamarabb sort lehetne keríteni a vádemelésre, illetve elkezdeni a tárgyalási szakot, amely a soronkívüliség elvét is érvényre juttatná a gyakorlatban. Emellett alapjogvédelmi szempontból szintén támogatandó a bűnismétlés veszélyére való hivatkozást a német szabályok szerint egy évben maximalizálni, mivel a terhelt

²⁵ Az Alapvető jogok biztosának indítványa, 3. p.

feltételezhető jövőbeli magatartására alapozni huzamosabb időn keresztül a szabadságelvönést, alkotmányossági szempontokból meglehetősen aggályos.

- Véleményem szerint példamutató a német Alkotmánybíróság és a legfelsőbb bíróságok joggyakorlata, amely *erős védelmet biztosít a soronkívüliség és arányosság elvének* büntetőeljárás során történő érvényesülése és a terhelti jogvédelem érdekében. Mindez abban mutatkozik meg a leginkább, hogy számos bírósági és alkotmánybírósági döntésben marasztalták el az ügyben eljáró hatóságokat és mondták ki azok mulasztását, és a soronkívüliség elvének megsértése miatt szüntették meg a terhelt letartóztatását. E gyakorlat a magyar jogalkotók számára is minta lehet, és úgy gondolom, hogy szükséges lenne explicit a törvényben szabályozni, hogy amennyiben a bíróság úgy ítéli meg, hogy a hatóságok nem tesznek meg minden tőlük telhetőt az eljárás mihamarabbi befejezése érdekében, akkor a soronkívüliség elvének megsértése miatt megszünteti a letartóztatást, ezáltal egy további megszüntetési okot létrehozva a törvényben.
- Sajnálatos módon hazánkban *jelenleg nem lehetséges előzetes letartóztatás tárgyában hozott döntéssel szemben alkotmányjogi panaszt előterjeszteni*, mivel nem tekinthető az Abtv. 27. §-a alapján ügydöntő határozatnak, ellentétben az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatával, amely önálló ügynek tekinti a kényszerintézkedésekről szóló bírói döntéseket. Egyetértve Léway Miklós alkotmánybíró 3002/2014. (I.24.) számú alkotmánybírósági határozathoz csatolt különvéleményével²⁶ úgy gondolom, hogy a *jelenleg hatályos szabályozás értelmében a magyar Alkotmánybíróság nem tudja betölteni megfelelően alapjogvédő funkcióját*. Ha az osztrák, illetve a német alapjogi panaszhoz hasonló lehetőség rendelkezésre állna hazánkban is, a jogsérelmek jelentős része orvosolható válna jogrendszerünkben, elkerülve a strasbourgi Bíróság marasztaló döntéseinek nagy számát.
- Nem tekinthetnek el az egyes eljáró bíróságok a letartóztatás *ultima ratio* jellegétől és az *arányosság alapelvétől* sem, azaz hogy a terhelt szabadságának elvonására az eljárás során kizárólag kivételes jelleggel, mint legvégső eszköz és csak meghatározott büntetőeljárási cél biztosítása érdekében rendelhető el, ha nincs arra

²⁶ 3002/2014. (I.24.) AB hat., ABK 2014/2. 79, 80

más alkalmas eszköz. Eszerint a személyi szabadság elvonásának eseteit szűkíteni kell a *joggyakorlatban alternatív jogintézmények számának növelésével*. E cél érdekében a jogalkotónak minél szélesebb körben kell a helyettesítő kényszerintézkedések alkalmazásának lehetőségét megteremtenie az eljárási kódexekben. A bemutatott német illetve osztrák letartóztatást *helyettesítő kényszerintézkedések széles skálája és azok kombinálhatósága* hozzájárul ahhoz, hogy a bíróságok mindig a legmegfelelőbb és arányos intézkedést tudják alkalmazni és ne érezzék úgy, hogy a terhelt letartóztatása az egyetlen és legbiztosabb megoldás az eljárás biztosítása érdekében. Emellett a letartóztatások számának csökkentéséhez hozzájárul az alternatívák exemplifikatív felsorolása is, amely tág teret enged a bírák mérlegelési jogának gyakorlására. Véleményem szerint ilyen német, illetve osztrák szabályozási technika pozitív példát jelenthetne hazánk számára is, bár a jogbiztonság szempontjából megkérdőjelezhető olyan intézkedések alkalmazása, amelyeknek nincs megfelelő törvényi háttere. Álláspontom szerint hazánkban nem feltétlenül a példálózó felsorolást lehetne átültetni, mivel már fontos előrelépést jelent az is, ha a jogalkotó bővítené a jelenleg eljárási törvényben található letartóztatási alternatívák körét. Így különösen az ideiglenes pártfogó intézményének bevezetése, vagy az ideiglenes vezetői engedély elvételének engedélyezése mellett a jelentkezési kötelezettség önálló kényszerintézkedésként történő törvényi szabályozása megfontolás tárgyát képezhetné a jelenleg is zajló új büntetőeljárási törvény kodifikációja során.

- A magyar szabályoktól eltérően mindkét vizsgált országban az *elektronikus felügyelet* egy átmeneti intézkedést jelent a házi őrizet és a lakhelyelhagyási tilalom között. Ugyanis mindkét jog lehetővé teszi, hogy a terhelt napközben meghatározott célra elhagyja a kijelölt lakást, amely a lakhelyelhagyási tilalommal állítható párhuzamba. Míg az esti és éjszakai órákat kell a lakásban töltenie, ez pedig a házi őrizettel egyező rendelkezés. Ezt a típusú elektronikus felügyeletet a magyar jog nem ismeri, de további letartóztatási alternatíva lehetne hazánkban a jövőben.
- Az ügyészégi statisztikai adatok alapján láthatóvá válik, hogy az *óvadék* nem tekinthető reális letartóztatási alternatívának és nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, mivel a Be. csupán egy letartóztatási ok esetében ad az elrendelésre

lehetőséget. Álláspontom szerint az óvadék esetében is indokolatlan ez a szabályozás. Ezt a véleményt támasztja alá az is, hogy ugyan a német eljárási törvény is elsődlegesen a szökés veszélye esetére irányozza elő az óvadék alkalmazását, ugyanakkor az egyes alternatívák kombinálhatósága miatt, más esetekben sem zárja ki annak elrendelését. Véleményem szerint ki kellene terjeszteni az óvadék alkalmazási körét a letartóztatásra okot adó más körülményekre is, ezáltal növelve gyakorlati megjelenését. Így megszűnne a bírák mérlegelési jogának korlátozása, és ténylegesen az ügy egyedi körülményeinek vizsgálata alapján dönthetnek a legalkalmasabb, eljárás lefolytatását leginkább biztosító és arányos kényszerintézkedés elrendelése mellett.

- Véleményem szerint a német és osztrák minta alapján *megfontolandó lehetne az óvadék formáinak bővítése*, amely elősegíthetné az óvadékot megfizetni képes terheltek számának növelését is.
- A nemzetközi egyezményekben támasztott követelmények ellenére, itthon az elmúlt években egyre erősödő tendencia a *büntetőjog szigorítása ezzel együtt a személyi szabadságjogok egyre szigorúbb korlátozására*. A büntetőjog területén sajnálatos módon olyan tendenciák figyelhetők meg, amelyek elvonják a joggyakorlat figyelmét a szabadság védelméről.²⁷ Gondoljunk itt elsősorban a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés bevezetésére, illetve a „lex ároktő” folyamánként az előzetes letartóztatás maximális határidejének egyes esetekben történő megszüntetésére. *E szigorító törekvések ellentmondanak azoknak a nemzetközi tendenciáknak*, amely megköveteli, hogy az államok lehetőség szerint törekedjenek a szabadságelvonással járó intézkedések visszaszorítására a büntetőeljárás során. Ezzel együtt az arányosság követelményéből eredően a legfontosabb követelmény a letartóztatási alternatívák alkalmazási körének bővítése, amelyek talán a börtönök túlzsúfoltságára is megoldást jelenthetnek.

²⁷ Nagy Ferenc álláspontja szerint az individuális szabadságjogoknak mindig gátat kell szabnia az állam biztonságigényével szemben. A büntetőbíráskodás döntései nyomán az emberi szabadságjogokba történő beavatkozásoknak szimbolikus-kommunikatív jelentősége van, amelynek politikai háttere van és elsődleges eszköze a média. A szimbolikus büntetőjogról és jogalkotási tendenciákról lásd bővebben: NAGY (2013) 125-131.p.

**Die strafprozessualen Aspekte der Entziehung der persönlichen Freiheit im
grundrechtlichen Kontext
(Thesen der Dissertation)**

7. Gegenstand und Zielsetzung der Dissertation

Das Recht der persönlichen Freiheit ist eines der ältesten Grundrechte. Die Bestrebung, dieses im möglichst weitesten Kreis zu gewährleisten, hängt mit der Geschichte der Entwicklung der Menschenrechte eng zusammen. Seine besondere Bedeutung wird auch dadurch bezeichnet, dass die internationalen Menschenrechtskonventionen den Schutz der persönlichen Freiheit unter den ersten Freiheitsrechten erwähnt haben. Dies wird dadurch ebenso unterstützt, dass neben dem Schutz der persönlichen Freiheit auch die Einzelregelungen über deren Beschränkung in den nationalen Verfassungen erscheinen. Dementsprechend sind wichtige Garantien der freiheitsbeschränkenden Zwangsmaßnahmen in dem ungarischen Grundgesetz, sowie in dem deutschen Grundgesetz und in dem österreichischen Bundes-Verfassungsgesetz zu finden. Grund dafür ist, dass der Strafprozess der schwerwiegendste Eingriff in die Grundrechte der in dem Verfahren teilnehmenden Personen, zumal des Beschuldigten ist.

Die strafprozessualen Zwangsmaßnahmen beschränken im Interesse des erfolgreichen Strafprozesses die Grundrechte des Beschuldigten. Bei deren Anwendung stehen zwei grundlegende Interessen einander gegenüber. Einerseits die Verpflichtung zur Sicherung der Menschenrechte; andererseits die Verpflichtung der erfolgreichen Strafverfolgung²⁸, was als „alte doppelte Presse“ des Strafprozesses definiert werden kann.²⁹ Deshalb wird das Strafprozessrecht auch als „angewandtes Verfassungsrecht“ bezeichnet, da es das Verhältnis zwischen Einzelperson und Staatsgewalt widerspiegelt.³⁰ Das Gegenüberstehen dieser grundrechtlichen Positionen und die daraus ableitbaren verfassungsrechtlichen Anforderungen sind von dem Gesetzgeber bereits während der Fassung des Verfahrensgesetzbuchs zu berücksichtigen.³¹ Aus diesem Grund ist es

²⁸ HERKE/FENYVESI/TREMME (2012) 80.

²⁹ HERKE/FENYVESI/TREMME (2008) 301.

³⁰ TÓTH (2006) 213.

³¹ LÖWE/ROSENBERG (2004) Vor 112. § (11)

notwendig, Garantien zu erschaffen, die der Sicherung der Rechte des Beschuldigten bzw. der in dem Verfahren teilnehmenden sonstigen Personen dienen. Die verfassungsmäßigen Garantien haben in den auf bestimmte Rechtsinstitute des Strafprozessgesetzes sich beziehenden Bestimmungen unmittelbar widerzuspiegeln und durchzusetzen.³²

Grundsätzlich trifft den Beschuldigten seine Haft völlig unvorbereitet; diese Behauptung ist auch für den Fall richtig, wenn er über den gegen ihn anhängigen Strafprozess bereits Bescheid weiß. Im Gegensatz zur Vollstreckung der Freiheitsentziehung kann sich die in Untersuchungshaft genommene Person auf ihre Haft nicht vorbereiten; d.h. weder hat sie Möglichkeit die Angelegenheiten bei ihrem Arbeitsplatz zu regeln, noch ihre Familien- und Vermögensverhältnisse zu sichern.³³ Die Fachliteratur nennt die negativen Wirkungen, die die Untersuchungshaft für die Einzelperson verursacht zusammenfassend Haftschaden (Ausgeliefertheit, Degradation, Schock der Untersuchungshaft, Aussichtslosigkeit). Eben aus diesem Grund ist nach der herrschenden Ansicht der deutschen Fachliteratur der mit der Untersuchungshaft betroffene Beschuldigte als Sonderopfer des Verfahrens anzusehen, insbesondere wenn er am Ende des Verfahrens nicht verurteilt wird.

Meine Dissertation konzentriert sich ausschließlich auf die Darstellung der die persönliche Freiheit beschränkenden bzw. entziehenden Zwangsmaßnahmen in Ungarn, Deutschland und Österreich, insbesondere auf die die schwerwiegendste Grundrechtsbeschränkung darstellende Untersuchungshaft und deren alternativen Zwangsmaßnahmen bzw. auf die vorläufige Festnahme, die die kurzzeitige Freiheitsbeschränkung verkörpert. Zur Stoffbegrenzung handelt die Dissertation nicht von den sonstigen freiheitsentziehenden Rechtsinstituten innerhalb und außerhalb des Strafprozesses.³⁴

³² 20/2005 (V.26.) AB Beschluss, ABH 2005, 202, 217.

³³ SCHLOTHAUER/WEIDER (2010) 1-2.

³⁴ Die Studie handelt innerhalb des Strafprozessrechts weder von dem Haftbefehl, europäischen Haftbefehl, noch von der Vorführung, da diese sich an die Untersuchungshaft nicht unbedingt eng knüpfen. Außerhalb des Strafprozessrechts sind mehrere Beispiele bezüglich der Freiheitsentziehung auch auf dem Gebiet des Ausländeramts, der Ordnungswidrigkeit und der Verwaltung in Bereichen des Gesundheits- und Polizeiwesens, wie z.B. die Sicherheitshaft oder die Erzwingungshaft, die in der Dissertation nicht dargestellt werden.

Die untersuchten drei Rechtssysteme können auf gemeinsame geschichtliche Traditionen zurückgeführt werden; die Wirkung des deutschen und österreichischen Rechts auf das ungarische Recht ist nicht zu bestreiten. Im 19. Jahrhundert war nämlich die österreichische Strafprozessordnung, die durch deutsche Wirkungen beeinflusst wurde, die Grundlage für das ungarische Strafprozessrecht.³⁵ Dadurch hatte das deutsche Recht unmittelbare Wirkung auf unser Rechtssystem. Daneben sind die kontinentalen Traditionen eine Gemeinsamkeit in allen drei untersuchten Rechtssystemen. Dank dessen sind neben zahlreichen dogmatischen Ähnlichkeiten auch Unterschiede zu entdecken, was die Doktorarbeit an den einschlägigen Stellen beleuchten wird.

In der Dissertation analysiere ich in erster Linie, inwieweit die während des Strafprozesses geltende verfassungsmäßige Grundsätze und die dem Beschuldigten zustehenden Grundrechte in der ungarischen Strafprozessordnung zur Geltung kommen, unter Einbeziehung der internationalen und EU-Anforderungen. Daneben hat die Dissertation vor, darzustellen, welche Lösungen die drei, auf gleiche kontinentale Traditionen sich stützenden Rechtssysteme, zum Schutz der Grundrechte des Beschuldigten verwenden, bzw. darunter in welchem Land angewandte Lösung aus verfassungsmäßigen Gesichtspunkt als am besten geeignet anzusehen ist. Neben der theoretischen Darstellung der einzelnen Rechtsinstitute versuche ich, nach der Erörterung der bezüglichlichen Regelungen der ausländischen Rechtssysteme, Vorschläge zu formulieren, die für die gegenwärtig betriebene Neukodifizierung der Strafprozessordnung in Ungarn vom Gesetzgeber erwogen werden könnten. Die deutschen bzw. österreichischen Lösungen, deren Darstellung in dieser Dissertation versucht wird, könnten nämlich bei der Auflösung der in der ungarischen Regelung und Rechtspraxis auftauchenden Widersprüche als geeignete Beispiele dienen.

³⁵ Bereits zur Schaffung der ungarischen Strafprozessordnung (dienten das deutsche und das österreichische Prozessrecht als Muster, während die Grundsätze des ungarischen öffentlichen Rechts aufbewahrt wurden. FINKEY (1916) 39.

8. Die Relevanz der Analyse des Rechtsinstituts

Im Mittelpunkt der Doktorarbeit stehen also die die persönliche Freiheit beschränkenden und entziehenden Zwangsmaßnahmen, insbesondere die Untersuchungshaft. Obwohl in diesem Themenkreis mehrere Studien und Artikel erschienen sind, sind trotzdem die Monographien von HERKE³⁶ und RÓTH³⁷ von besonderer Bedeutung, die das Rechtsinstitut und dessen Probleme in der Praxis aufgrund der damals geltenden internationalen Anforderungen erschöpfend dargestellt haben. Es stellt sich also die Frage, warum es notwendig ist, dieses Thema zu erörtern, wenn solche zwei ausführliche und gründliche Monographien zur Verfügung stehen. Da seit der Fassung der erwähnten Werke heute bereits 15 Jahre vergangen sind und seitdem auch zahlreiche Gesetzesänderungen durchgeführt wurden, ist meiner Ansicht nach begründet zu untersuchen, welche positive und negative Änderungen in der Regelung der als Gegenstand dieser Doktorarbeit bezeichneten Rechtsinstitute bzw. in der Praxis eingetreten sind. Ein weiterer Grund für meine Themenwahl war, dass seit den erwähnten Monographien in der nationalen Praxis der freiheitsbeschränkende Zwangsmaßnahmen mehrere Probleme bemerkt werden können, die auf eine Lösung warten.

Angesichts dessen stelle ich die folgende Hypothese auf: *Die geltenden strafprozessualen Regelungen der Entziehung der persönlichen Freiheit und deren Praxis sichern keinen geeigneten, verfassungsmäßigen Schutz für den Beschuldigten und entspricht den internationalen und EU-Erwartungen nicht.* Das möchte ich mit der Tatsache unterstützen, dass der Europäische Gerichtshof für Menschenrechte allein in seinen jüngsten Urteilen mehrmals gegen Ungarn entschieden hat.

Der Gerichtshof hat in seinen Entscheidungen alle in der nationalen Rechtspraxis auftauchende Probleme beleuchtet. Demgemäß kann festgestellt werden, dass eine Untersuchungshaft von einer Zeitdauer von insgesamt vier Monaten und neun Tage auch als Verstoß gegen den Abkommen anzusehen ist, wenn die nationalen Behörden sie mit

³⁶ HERKE (2002a)

³⁷ RÓTH (2000)

konkreten Tatsachen nicht unterstützen können.³⁸ Diese Gründe können aber weder allgemein, noch abstrakt sein. Die kontinuierliche Haft kann nämlich nur dann gerechtfertigt werden, wenn es einen speziellen Umstand, einen zwingenden Grund des Allgemeininteresses gibt, die/trotz der Unschuldsvermutung/die Regel der Gewähr der persönlichen Freiheit verdrängen. Das heißt, dass der fortbestehend begründete Verdacht lediglich die *sine qua non* Bedingung der rechtmäßigen kontinuierlichen Haft ist, was aber nach einer bestimmten Zeit nicht mehr ausreichend ist.³⁹ Der Gerichtshof hat weiterhin betont, dass *eine Untersuchungshaft von unbestimmter Zeitdauer/unbeachtet wie kurz/von den Behörden überzeugend zu beweisen ist.*⁴⁰

Daneben ist es in der Praxis üblich, dass die Entscheidungen über die Untersuchungshaft auf einer Standardformel beruhen und stereotypisch sind⁴¹, d.h. die Gerichte beachten nicht die speziellen Umstände des Rechtsfalles.⁴² Ständiges Problem ist weiterhin, dass *die Anwendung von weniger strengen Maßnahmen* durch die ungarischen Behörden nicht erwogen werden, obwohl nach dem Gerichtshof in solchen Fällen möglich gewesen wäre, Kautions, oder sogar Hausarrest zu verwenden, diese werden nämlich durch das ungarische Recht ausdrücklich gewährleistet.⁴³

Ein weiteres Problem, dass *der Beschuldigte keine Möglichkeit an das Verfahren teilzunehmen hat*, das über die Verlängerung seiner Haft entschieden hat, darüber hinaus dass der sich darauf richtende Antrag Staatsanwaltschaft seinem Vertreter nicht oder verspätet zugestellt wurde. In diesem Zusammenhang hat der Gerichtshof festgestellt, dass die Behörden wegen der besonderen Natur des Verfahrens die Überprüfung der Notwendigkeit der Aufrechterhaltung der Untersuchungshaft der Person schnell durchzuführen haben.⁴⁴ Dass das Gebot der Anhörung zur Geltung kommt, bedeutet nicht, dass die Behörden jederzeit eine Anhörung zu halten haben, wenn eine Einrede eingereicht wird. Die Anhörung ist aber unumgänglich, wenn die speziellen Umstände

³⁸ Nagy Gábor vs. Hungary (Application no. 33529/11.) Judgement of 11. 02. 2014.

³⁹ Hunvald vs. Hungary (Application no. 68435/10.) Judgement of 10.12. 2013.

⁴⁰ X.Y. vs. Hungary (Application no. 43888/08.) Judgement of 19.03. 2013.

⁴¹ Baksza vs. Hungary (Application no. 59196/08.) Judgement of 23.04. 2013.; Süveges vs. Hungary (Application no. 50255/12) Judgement of 5.01.2016.

⁴² A.B. vs. Hungary (Application no. 33292/09.) Judgement of 16.04. 2013.

⁴³ Gál vs. Hungary (Application no. 62631/11.) Judgement of 11. 03. 2014.; Bandur vs. Hungary (Application no. 50130/12.) Judgement of 5.07.2016.

⁴⁴ Nagy Gábor vs. Hungary (Application no. 33529/11.) Judgement of 11. 02. 2014.

einer Anhörung bedürfen. Das Gericht hat das Recht der Anhörung während der Beurteilung des Antrags gegen die Untersuchungshaft in angemessenen Zeitabständen zu sichern.

In dem konkreten Fall wurde der Antragsteller während der gesamten Dauer seiner Untersuchungshaft/die mehr als 4 Monate lang war/lediglich einmal angehört. Die regelmäßige Überprüfung der Untersuchungshaft und sein Antrag auf Haftentlassung wurden ausschließlich im schriftlichen Verfahren beurteilt. Nach dem Gerichtshof sind diese ca. vier Monate nicht als angemessene Zeitdauer anzusehen, insbesondere, da die Untersuchungshaft ursprünglich ohne Teilnahme eines Pflichtverteidigers angeordnet wurde und da die nationalen Gerichte während des schriftlichen Verfahrens die Argumente des Antragstellers außer Acht gelassen haben, die er zur Unterstützung seiner Haftentlassung eingereicht hat. Der Gerichtshof fand auch rechtswidrig, dass der Anwalt des Antragstellers nicht rechtzeitig informiert wurde.⁴⁵

Zusammenfassend sind die Gründe der kritischen Bemerkungen bezüglich der Untersuchungshaft darin zu finden, dass die einzelnen ungarischen Gesetzesänderungen auf dem Gebiet des Strafrechts/Verschärfung der Regeln des Strafgesetzbuchs, Verlängerung der maximalen Zeitdauer der Untersuchungshaft/und die Rechtspraxis (die stereotypische Begründungen der Anordnung und Aufrechterhaltung der Untersuchungshaft, der Automatismus deren Überprüfung) in mehreren Fällen den internationalen und den in den Dokumenten der Europäischen Union bestimmten Anforderungen und verfassungsmäßigen Erwartungen nicht entsprechen und diese Widersprüche in den gegen Ungarn gerichteten Urteile des Gerichtshofs erscheinen. Deshalb halte ich es für begründet, die geltenden nationalen Regeln des Rechtsinstituts gründlich zu analysieren und diese mit den deutschen und österreichischen Rechtslösungen zu vergleichen, die den nationalen Gesetzgebern und der Rechtsetzung zur Lösung der aufgeworfenen Fragen als Muster dienen können.

Schließlich gilt mit den Worten von Verfassungsrichter Péter Kovács, dass „...solange die nationale Rechtspraxis sich nicht ändert, wenn nötig, aufgrund des adäquaten Schritts des ungarischen Gesetzgebers, ist zu befürchten, dass in den Fällen der Untersuchungshaft in Ungarn mit der mechanischen Wiederholung der Feststellungen

⁴⁵ Nagy Gábor vs. Hungary (Application no. 33529/11.) Judgement of 11. 02. 2014. Punkt 48. des Urteils

der Urteile des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte in den Fällen Hagyó gegen Ungarn (Nr. 52624/10) von 23. April 2013, Baksza gegen Ungarn (Nr. 59196/08) von 23. April 2013 und Hunvald gegen Ungarn (Nr. 68435/10) von 10. Dezember 2013 zu rechnen ist.”⁴⁶

9. Untersuchungsmethoden

In der Dissertation dominiert *die Methode der Rechtsvergleichung*. Als Ausgangspunkt wird die ungarische Regelung betrachtet, deren Vor- und Nachteile verzeichnet werden. Dann werden die deutschen und österreichischen Rechtsinstitute nebeneinandergestellt, die dieselbe Funktion haben. Daneben bezeichne ich auch die ausländischen Methoden, die in der innerstaatlichen Rechtsordnung umsetzbar sein könnten. Diese könnten Lösungsmöglichkeiten für die Probleme im ungarischen Strafprozessrecht darstellen. Trotz der gemeinsamen Rechtstraditionen sind einige Unterschiede in den Gesetzen der einzelnen Länder zu entdecken. Deswegen ist es in mehreren Fällen notwendig, einige *Begriffsbestimmungen* und *beschreibende Teile* einzufügen. In der Doktorarbeit wird ein einheitlicher Begriff für das ungarische, österreichische und deutsche Rechtsinstitut der Untersuchungshaft verwendet. Trotz der Tatsache, dass die wortwörtliche Übersetzung des gebräuchlichen Ausdrucks in den deutschsprachigen Ländern unterschiedlich ist. Aus meiner Sicht ist es nicht erforderlich, eine verschiedene Bezeichnung zu benutzen, da Ziel und wesentlicher Inhalt der Institution in allen drei Ländern gleich sind. Obwohl die Diskussion über die Kodifikation der neuen Strafprozessordnung zur Zeit noch läuft, wird diese in der Dissertation nicht untersucht, weil es keinen offiziell verfügbaren und endgültigen Gesetzestext gibt.

Meine Forschung basiert grundlegend auf die *traditionelle Methode der Bearbeitung der Literatur*, weshalb die wichtigsten ungarischen, deutschen und österreichischen Monographien und Studien benutzt wurden. Da die *internationalen- und EU-Dokumenten* und die *Rechtspraxis des Europäischen Gerichtshofs für*

⁴⁶ Die Sondermeinung von Verfassungsrichter Péter Kovács; Verfassungsgerichtsbeschluss Nr. 3002/2014. (I.24)

Menschenrechte die besondere Relevanz des Schutzes der persönlichen Freiheit deklarieren, wurde deren Inhalt und die wichtigsten Anforderungen in Bezug auf das Recht der persönlichen Freiheit in der Dissertation dargestellt. Neben der Vorführung der Literatur habe ich versucht, durch die Darstellung der nationalen und internationalen Rechtsprechung eine Illustration über die Probleme der Praxis zu geben. Darüber hinaus betone ich mit zahlreichen *Entscheidungen von nationalen und ausländischen Verfassungsgerichten* die Bedeutung des Schutzes der persönlichen Freiheit und den Ausnahmecharakter der Beschränkung dieses Grundrechts. *Die dogmatische Methode* ist in der Doktorarbeit auch auffindbar, insbesondere bei den Alternativen der freiheitsentziehenden Rechtsinstitute, weil die Interpretation der Haftsurrogate in den verschiedenen Rechtsordnungen unterschiedlich ist.

10. Der Aufbau der Dissertation

Die Dissertation besteht aus fünf Hauptteilen. Der erste Teil beschäftigt sich mit den internationalen und europäischen Anforderungen des Rechts der persönlichen Freiheit. Dabei werden die wichtigsten Dokumente in Bezug auf den Schutz der persönlichen Freiheit vorgestellt. Dies gibt der Dissertation einen wichtigen Ausgangspunkt, weil keines der analysierten Länder diese internationalen Erwartungen missachten darf. Dann analysiere ich ausführlich das Recht der persönlichen Freiheit im Licht des ungarischen Grundgesetzes, des deutschen Grundgesetzes und des österreichischen Bundes-Verfassungsgesetzes sowie der damit verbundenen verfassungsrechtlichen Entscheidungen. Denn jeder Rechtsstaat hat diese verfassungsrechtlichen Garantien in der Strafprozessordnung und in der Praxis zu sichern.

Nach der Begriffsbestimmung der strafprozessualen Zwangsmaßnahmen schreibe ich über die wichtigsten freiheitsbeschränkenden Zwangsmaßnahmen. Zunächst stelle ich die vorläufige Festnahme als vorübergehenden Entzug der persönlichen Freiheit dar und deren wichtigste Verfahrensregeln, mit besonderer Hinsicht auf die Verfahrensrechte des Beschuldigten. Danach folgt die Darstellung des Instituts der Untersuchungshaft, als Hauptteil der Dissertation, insbesondere deren Begriffsbestimmung, wichtigsten

Grundprinzipien, Voraussetzungen der Anordnung, Haftdauer, Erlöschen und möglichen Rechtshilfen. Schließlich beschäftige ich mich im letzten Teil mit den Alternativen der Freiheitsentziehung. Dieser Abschnitt hat eine besondere Bedeutung, weil die Bestrebungen wegen der Probleme der Untersuchungshaft sich verstärkt haben, anstelle der vollständigen Freiheitsentziehung mehrere Ersatzmaßnahmen in dem Strafverfahren zu verwenden. In der Dissertation werden bei jedem Rechtsinstitut neben der ungarischen Regelung auch die einschlägigen deutschen und österreichischen Vorschriften untersucht, mit besonderer Hinsicht auf die wichtigsten Ähnlichkeiten und Unterschieden in jeglichen Rechtssystemen.

11. Die Zusammenfassung des Forschungsergebnisses der Dissertation

In den einzelnen Abschnitten der Dissertation werden verschiedene Feststellungen und Vorschläge dargestellt, um dem Grundrecht der persönlichen Freiheit den möglichst weitesten Schutz während des Strafverfahrens zu gewährleisten. In diesem Teil werden meine wichtigsten Empfehlungen zusammengefasst, die in der Doktorarbeit vereinzelt erscheinen. Meiner Meinung nach können diese *de lege ferenda* Vorschläge für den Gesetzgeber während der laufenden Kodifizierung der neuen Strafprozessordnung bedenkenswert sein.

Meiner Ansicht nach wird meine in dem einführenden Teil aufgestellte Hypothese angesichts der in der Dissertation angeführten Probleme bestätigt, wonach „*die geltenden strafprozessualen Regelungen der Entziehung der persönlichen Freiheit und deren Praxis keinen geeigneten, verfassungsmäßigen Schutz für den Beschuldigten und entspricht den internationalen und EU-Erwartungen garantiert*“. Diese Tatsache wird von den folgenden Feststellungen und Vorschlägen *de lege ferenda*- der Dissertation gestützt, weil diese untrennbare Bestandteile der Rechtfertigung der Hypothese sind.

12. Schlussfolgerungen und „de lege ferenda“ Vorschläge:

- Die Europäische Menschenrechtskonvention stellt solche *Mindestanforderungen für den Schutz der persönlichen Freiheit* auf, die die Mitgliedstaaten in ihrer nationalen Gesetzgebung zu betrachten haben. Darüber hinaus sichert der *Europäische Gerichtshof für Menschenrechte in seiner Rechtspraxis* weitere Garantien für den Schutz der persönlichen Freiheit und förderte mit seinen die Europäische Menschenrechtskonvention auslegenden Urteile die Ausgestaltung der grundrechtsschützenden Regelungen in den Mitgliedstaaten. Die Menschenrechtskonvention deklariert, dass die Menschenwürde der festgenommenen Person in dem Strafverfahren zu garantieren und die Unschuldsvermutung verstärkt durchzusetzen ist.
- Die nationalen Behörden können sich nicht auf Personalmangel, Arbeitsbelastung oder administrativen Schwierigkeiten berufen, um die Verurteilung des EGMR zu vermeiden. Der Gerichtshof findet diese Gründe gleichgültig, weil *jeder Staat ihr Justizsystem auf der Weise zu organisieren hat, dass im Fall der in Haft genommenen Person in dem Strafverfahren so schnell wie möglich eine Entscheidung getroffen wird.*
- Das Grundrecht der persönlichen Freiheit gewährt dem Beschuldigten den Schutz in jedem Rechtsstaat gegen die staatlichen Eingriffe. Die erfolgreiche Strafverfolgung erfordert zwar die Freiheitsentziehung einer noch nicht rechtskräftig verurteilten Person, die gemäß einer Gerichtsentscheidung erfolgen kann, wenn notwendig, durch Anwendung von Zwangsmitteln. Genau wegen diesen schweren staatlichen Eingriffen in die Menschenrechte gilt aber *das grundlegende Erfordernis gegen dem Gesetzgeber, solche verfassungsrechtlichen Garantien auszuarbeiten, die die Rechtsbeschränkung auf das Minimum reduzieren*, wie zum Beispiel die Regelung der persönlichen Freiheit auf der höchsten Rechtsquellenebene, bzw. der obligatorische Charakter des Verhältnismäßigkeitsgrundsatzes während der Anwendung der strafprozessualen Zwangsmaßnahmen.
- Das ungarische Grundgesetz verwendet den Ausdruck „binnen kürzester Frist“ für die Bestimmung der Frist der Vorgerichtsstellung. Ähnlich zu den internationalen

Übereinstimmungen enthält es keine konkrete zeitliche Anforderung, obwohl eine strengere und eine Höchstgrenze vorschreibende Regelung wünschenswert sein könnte. Viele europäische Verfassungen können als Vorbild dienen, die die maximale Höchstgrenze der Freiheitentziehung ohne eine gerichtliche Entscheidung genau bestimmen. *Die deutschen und österreichischen verfassungsrechtlichen Regelungen bestimmen detaillierter und konkreter das Recht der persönlichen Freiheit, als die ungarischen Vorschriften.* Diese Tatsache erscheint dadurch, dass diese Verfassungen die Höchstgrenze der Vorgerichtstellung genau bestimmen und das deutsche Grundgesetz die umfassende Sicherung der Informationspflicht regelt.

- *Die vorläufige Festnahme* ist in allen drei Rechtssystemen die einzige freiheitsbeschränkende Zwangsmaßnahme, die die Polizei in eigener Zuständigkeit vornehmen kann. Hieraus folgt, dass die vorläufige Festnahme durch verfassungsrechtliche Garantien weniger geschützt ist, weil die Freiheitentziehung nur für kurze Zeit erfolgt. Meiner Meinung nach sind in dem deutschen und österreichischen Recht für die ungarische Gesetzgebung bedenkenswerte Lösungen zu finden. Die Frist der vorläufigen Festnahme ist unter den drei untersuchten Ländern in Deutschland das kürzeste, deshalb kommen die *Unverzüglichkeit* und der *Beschleunigungsgrundsatz* vollständig zur Geltung. Aufgrund der österreichischen Regelung ist es aber zu sehen, dass es der in den internationalen Dokumente festgelegten Anforderung am besten dann entspricht, wenn die Freiheitsentziehung *auf die Entscheidung des unabhängigen Gerichtes* zu beruhen hat. In Österreich ist grundsätzlich eine vorherige richterliche Genehmigung notwendig, die Festnahme anzuordnen, bzw. bestimmt das Gesetz stärkere gesetzliche Anforderungen bezüglich der Festnahme, als in Ungarn oder in Deutschland. Darüber hinaus sind die österreichischen verfassungsrechtlichen Garantien vorbildlich, wie z.B. *die starke Erscheinung des Verhältnismäßigkeitsprinzips* in der österreichischen Strafprozessordnung (nach den allgemeinen Grundsätzen bzw. die Verhältnismäßigkeit als Voraussetzung der vorläufigen Festnahme).
- Meiner Meinung nach wäre es bedenkenswert, eine solche Festnahmefrist auszugestalten, die gleich wie in der österreichischen Regelung für die Untersuchung der Haftgründe 48 Stunden den zuständigen Richter sicher würde, um eine

begründete Entscheidung in der Haftfrage zu treffen. Ich bin der Meinung, dass eine Festnahmefrist nach österreichischem Muster für die gründliche Prüfung der Haftgründe größere Möglichkeit öffnet und das Gericht dadurch ohne Automatismus eine begründete Entscheidung in der Haftfrage treffen kann.

- Eine der dringendsten Gesetzesänderungen in der ungarischen StPO ist *die Regelung der obligatorischen Anwesenheit des Verteidigers in der ersten Vernehmung des Beschuldigten* und in allen folgenden Sitzungen, die sich auf die Untersuchungshaft beziehen. Darüber hinaus wäre es notwendig, eine gesetzliche Frist zu bestimmen, die dem Verteidiger eine reale Möglichkeit auf die Anwesenheit in den Vernehmungen und Sitzungen sichert. Diese Regelung könnte eine angemessene Vorbereitung für den Aufbau der Verteidigungsstruktur ermöglichen.
- Ein allgemeines Problem liegt in der ungarischen Rechtspraxis, dass die Behörden die Dokumente, die die Rechtmäßigkeit der Verhaftung rechtfertigen, für die Verteidigung nicht rechtzeitig sichern, und folglich die Verteidigung keine sachlichen Einwände erheben kann. Obwohl die letzten Gesetzesänderungen als ein positiver Schritt anzusehen sind, sind noch weitere Mängel zu finden. Meiner Meinung nach wäre es notwendig, *eine gesetzliche Frist* zu bestimmen, innerhalb deren *die Behörden die Ermittlungsunterlagen für die Verteidigung zu sichern haben*, um der Verteidigung eine reale Möglichkeit auf die Vorbereitung für die Sitzung zu sichern.
- Es sollte durch gesetzliche Grundlagen gesichert werden, für die Behörden die Verpflichtung zu haben, nicht nur die Ermittlungsunterlagen, die die Verhaftung rechtfertigen, sondern *alle bezügliche Dokumente* der Verteidigung zur Verfügung zu stellen. Darüber hinaus wäre es zweckmäßig, wenn der Gesetzgeber in der StPO eine Regelung bestimmen würde, die *das Versäumnis der Übermittlung der Ermittlungsunterlagen sanktionieren*. Wenn die Behörden innerhalb einer bestimmten Frist alle Unterlagen, die mit der Untersuchungshaft in Zusammenhang sind, an die Verteidigung nicht zusenden, dann ist es nicht möglich, die Sitzung zu halten oder die Untersuchungshaft anzuordnen.
- Die Freiheitsentziehung ist das stärkste Mittel des Staates, die Rechte der Staatsbürger zu beeinträchtigen, deshalb ist es unter keinen Umständen ausschließlich für repressiven kriminalpolitischen Zweck zu verwenden. Die

Untersuchungshaft kann nur als *ultima ratio* angeordnet werden, wenn der legitime Anspruch des Staates auf die Aufklärung einer Straftat und die effektive Bestrafung eines Täters nicht anders gewährleistet werden kann.⁴⁷ Die generalpräventiven Ziele können die Untersuchungshaft nicht legitimieren.

- Das Prinzip der Unschuldsvermutung kommt in jedem Rechtsstaat zur Geltung, was von dem Gericht ein objektives, unparteiisches Verfahren und von den Ermittlungsbehörden eine angemessene/unter Berücksichtigung der Menschenwürde/Behandlung erfordert.
- Die ungarische Strafprozessordnung schreibt zwar in vielen Fällen der Untersuchungshaft ein beschleunigtes Verfahren vor, trotzdem kommt es in der Praxis nicht ausreichend zur Geltung. Es ist bemerkenswert und meiner Ansicht nach ein vorbildliches Beispiel, dass die österreichische StPO solchen besonderen Wert auf den *Beschleunigungsgrundsatz* legt, indem dieser unter den allgemeinen Grundsätzen stattfindet und besonders die Untersuchungshäftlinge betrifft. Darüber hinaus wurde in der deutschen und österreichischen Praxis in zahlreichen Fällen der Verstoß des Beschleunigungsgrundsatzes festgestellt, was die Aufhebung der Untersuchungshaft mit sich gebracht hat. Man kann also über ein Prinzip mit wirklichem Inhalt reden, dessen Verletzung eine wirkliche Rechtsfolge mit sich bringt und damit nicht nur eine leere Deklaration ist. In der gegenwärtigen ungarischen Regelung ist der Beschleunigungsgrundsatz dysfunktional geworden. In den dringend zu beurteilenden Fällen kann die beschleunigte Amtsführung nicht eingehalten werden, was die Verringerung der Zahl der beschleunigten Verfahren rechtfertigen kann. Der Beschleunigungsgrundsatz kann seine Rolle nur dann erfüllen, wenn er bloß eine Ausnahmევorschrift bleibt, andernfalls könnten wegen zahlreicher beschleunigter Fälle die tatsächlich dringenden Fälle nicht rechtzeitig beurteilt werden.
- In der Praxis ist die entsprechende Begründung der Untersuchungshaft am problematischsten. In der Mehrzahl der Fälle erfolgt bei der Haftanordnung statt einer entsprechenden Begründung nur die Wiederholung des Gesetzestextes, die der konkreten Begründungspflicht nicht entspricht. In diesem Zusammenhang bin ich der

⁴⁷ 1 BvR 296/66 Beschluss vom 27. Juli 1966. BverfGE 20, 147.

Ansicht, dass *die verfassungsrechtliche Mindestanforderung* an die Haftentscheidung des Richters *eine ausreichende und die Argumente sachlich prüfende und darauf sich reflektierende Begründung* ist.

- Meiner Meinung nach kann *die Schwere der Tat die Untersuchungshaft nicht rechtfertigen*, weil es mit dem allgemeinen Zweck des Rechtsinstituts nicht zusammenhängt. Folglich ist der Strafsatz einer Straftat für die Untersuchungshaft an sich kein ausreichendes Argument, sondern ist bloß als ein Aspekt anzusehen.
- Mit dem Fortschritt der Ermittlung, insbesondere im Hauptverfahren nach der Zeugenvernehmung ist es ungerechtfertigt und unzumutbar, die Untersuchungshaft wegen der Verdunkelungsgefahr anzuordnen. Aus meiner Sicht ist es bedenkenswert, *eine Zeitbegrenzung in Bezug auf die Verdunkelungsgefahr* ähnlich der österreichischen Regelung auch in der ungarischen StPO zu bestimmen. Meiner Meinung nach wäre es eine richtige Möglichkeit, wenn die maximale Dauer der Untersuchungshaft bei Verdunkelungsgefahr sechs Monate lang wäre, was die Behörden zu tatsächlicher Einhaltung des Beschleunigungsgrundsatzes, schnellstmöglichem Abschluss des Ermittlungsverfahrens und Ermöglichung der Verteidigung des Beschuldigten auf freiem Fuß zwingen könnte.
- Nach Durchsicht der deutschen und österreichischen gesetzlichen Vorschriften bin ich der Meinung, dass die beste Regelung in Bezug auf die Untersuchungshaft wegen Wiederholungsgefahr aus der Zusammenfügung dieser zwei ausländischen StPO entstehen kann. Einerseits enthält die deutsche StPO exakter die allgemeinen Voraussetzungen der Wiederholungsgefahr. Deshalb sollte in der ungarischen Strafprozessordnung die nachfolgende Regelung berücksichtigt werden: „*Ein Haftgrund wegen Wiederholungsgefahr besteht, wenn aufgrund bestimmter Tatsachen die Gefahr besteht, dass der Beschuldigte im Fall seiner Freilassung noch vor der rechtskräftigen Aburteilung weitere erhebliche und das gleiche Rechtsgut verletzende Straftaten gleicher Art begehen wird. Die Untersuchungshaft darf nicht angeordnet werden, wenn das Ziel des Verfahrens mit anderen weniger beschränkenden Zwangsmaßnahmen gewährleistet werden kann.*“ Die besonderen materiellen Bedingungen könnten, ähnlich der österreichischen Regelung, wegen Tatschwere und Rückfalls geregelt werden. Dementsprechend könnte die

Untersuchungshaft bei Gefahr der Begehung von schwerwiegenden Straftaten gleicher Art gegenüber einem Ersttäter zur Prävention, im Fall der mittelschweren Straftaten nur wegen Rückfalls und bei Straftaten mit leichter Strafdrohung nur wegen mehrfacher Rückfälle unter Beachtung des Verhältnismäßigkeitsgrundsatzes angeordnet werden. Für die Durchsetzung des Beschleunigungsgrundsatzes wäre es bedenkenswert, die maximale Höchstgrenze der Untersuchungshaft im Fall der Wiederholungsgefahr, ähnlich zu der deutschen Regelung, mit einem Jahr zu bestimmen. Dadurch könnte gewährleistet werden, dass die Freiheitsentziehung des Beschuldigten wegen eines auf eine Hypothese gegründeten, in der Zukunft eventuell eingetretenen Ereignisses nur in einem wohlbegründeten Fall angeordnet werden kann.

- Meiner Meinung nach *sollten die Behörden die im Gesetz vorgeschriebene Frist im Fall der Verlängerung der Untersuchungshaft nicht ausnutzen*, weil das Prinzip der Unschuldsvermutung und des Beschleunigungsgrundsatzes den schnellstmöglichen Abschluss der Ermittlung und die Beendigung des Verfahrens erfordern. Die Herabsetzung der Ermittlungsfrist im Interesse des Beschleunigungsgrundsatzes könnte auch eine Lösung sein.
- Nach Meinung von HERKE, nimmt der Ermittlungsrichter nur *eine formale Verlängerung* vor, ohne dass er die Untersuchungshaft begründeten Unterlagen tatsächlich untersuchen würde.⁴⁸ Meiner Meinung nach wäre es zweckmäßig, *die Fälle des persönlichen richterlichen Gehörs in der Haftprüfung zu erweitern*. Aus meiner Sicht wäre es notwendig, die Gerichte zweiter Instanz zu verpflichten, im Interesse der Durchsetzung des Prinzips des Kontradiktoriums Sitzungen zu halten, wodurch das Gericht zweiter Instanz aufgrund seines persönlichen Eindrucks und nicht nur aufgrund der Dokumente über die weitere Freiheitsentziehung entscheiden könnte.
- Es besteht kein erkennbares verfassungsrechtliches Interesse, wonach das Recht des Beschuldigten auf richterliches Gehör ohne die Verletzung des Rechts auf ein faires Verfahren beschränkt werden könnte. Trotzdem kommt es in der Praxis häufig vor, dass die Untersuchungshaft in Abwesenheit des Beschuldigten angeordnet wird, was

⁴⁸ HERKE (2002a) 175.p.

dem ungarischen Grundgesetz und den Anforderungen des EMRK widerspricht. Aus diesem Grund halte ich es für wichtig, die in § 309 Abs. 1 der ungarischen StPO vorgeschriebene Möglichkeit außer Kraft zu setzen, wonach das Gericht nach Vertagung der Verhandlung in seiner Ratssitzung/also ebenso in der Abwesenheit des Beschuldigten/über die Untersuchungshaft entscheiden kann. Darüber hinaus wäre es zweckmäßig, in der ungarischen Regelung *die obligatorischen Fälle der Sitzungsabhaltung zu erweitern*.

- Von meinem Standpunkt aus kann das österreichische Aufsichtssystem für Ungarn als befolgenswertes Beispiel dienen, weil hier während der Haftverhandlung *der Mündlichkeits- und der Unmittelbarkeitsgrundsatz dominieren*, die die Durchsetzung des Waffengleichheitsgrundsatzes fördern. Dadurch kann bei der Anordnung der Festnahme sowie deren Aufrechterhaltung der Richter nach seiner persönlichen Überzeugung eine begründete Entscheidung treffen und dadurch den durch die Schriftform entstehenden Automatismus vermeiden.
- Meiner Meinung nach ist die *Herabsetzung der Ermittlungsfrist von zwei Jahren notwendig*. Es sollte nämlich mehr Wert auf das Gerichtsverfahren gelegt werden, weil hier das Publizitäts- und Unmittelbarkeitsprinzip durchgesetzt wird und das Gerichtsverfahren auch dem Kontradiktorium und dem Grundsatz der Waffengleichheit geradezu nachkommt, im Gegensatz zu dem Ermittlungsverfahren.
- Es ist, wie ich meine von der Justiz zu verantworten, wenn ein Beschuldigter deshalb lange Jahre ohne rechtsverbindliche Entscheidung unter Haft verbringt, weil die Behörden das Ausführen der Verfahrenshandlung unbegründet verzögern und nicht im Sinne schnellstmöglicher Beendigung alle von ihnen zu erwartenden Schritte unternehmen. Die Abschaffung der letzten Frist kann also nicht als eine angemessene Lösung betrachtet werden, da sie die Behörden nicht dazu anregt, die Verfahren so schnell wie möglich zu beenden und auch weitere Möglichkeiten dazu bietet, die Zeitdauer der Verfahren zu verlängern. Dementsprechend halte ich es für notwendig, die *Möglichkeit der „unbeschränkten“ Festnahme aufzuheben* und - ähnlich wie früher - eine maximale Obergrenze in jedem Fall gesetzlich zu regeln. In vollem Einverständnis mit der Meinung des Grundrechtbeauftragten, die er in seinem Antrag darstelltemuss gelten, dass *„aus der Rechtsstaatlichkeit, aus dem*

*verfassungsgemäßen Strafrecht hervorgeht, dass der Staat das Risiko der Erfolglosigkeit des Strafverfahrens nicht auf den Beschuldigten überträgt.*⁴⁹ Die Abschaffung der obersten Frist der Festnahme überträgt jedoch gerade diese „Verfahrenserfolglosigkeit“ auf die Beschuldigten, was gegen Art. B) Abs. (1) Grundgesetz verstößt.

- Meiner Auffassung nach können das deutsche sowie das österreichische Muster in Erwägung gezogen werden, die in der Zeitdauer der Festnahme zwischen den verschiedenen Haftgründen unterscheiden. In meinen Augen könnte so die auf Kollusionsgefahr basierende Verhaftung maximal für sechs Monate verwirklicht werden, die die Ermittlungsbehörden dazu anhalten würde, die Ermittlungshandlungen schnellstmöglich auszuführen, wodurch die Anklageerhebung zügig stattfinden und das Hauptverfahren beginnen könnte, was in der Praxis auch den Beschleunigungsgrundsatz verwirklichen würde. Daneben ist im Hinblick auf den Grundrechtsschutz die Begrenzung der Bezugnahme auf die Gefahr der wiederholten Straftat nach deutschen Regeln auf ein Jahr zu befürworten, weil das Stützen des Freiheitsentzugs auf das zukünftige angenommene Verhalten des Beschuldigten für eine längere Zeit aus verfassungsmäßigen Gesichtspunkten bedenklich ist.
- Meiner Meinung nach ist die Rechtspraxis des deutschen Verfassungsgerichtes und der obersten Gerichte beispielhaft, die für die Durchsetzung des *Beschleunigungs- und Verhältnismäßigkeitsgrundsatzes* im Strafverfahren und für den Rechtsschutz des Beschuldigten *einen starken Schutz gewährt*. All dies zeigt sich vor allem daran, dass das Vorgehen der Behörden in zahlreichen Gerichts- und Verfassungsgerichtsentscheidungen beanstandet wurde und wegen der Verletzung des Beschleunigungsgrundsatzes die Verhaftung des Beschuldigten aufgehoben wurde. Diese Praxis kann auch für ungarische Gesetzgeber als Muster dienen. Meiner Meinung nach sollte explizit im Gesetz geregelt werden, dass, wenn die Behörden nach Auffassung des Gerichts nicht alles Mögliche für die schnellstmögliche Beendigung des Verfahrens tun, die Festnahme wegen der Verletzung des

⁴⁹ Antrag des Grundrechtbeauftragten, Punkt 3.

Beschleunigungsgrundsatzes aufzuheben ist. In Gesetz sollte also ein weiterer Aufhebungsgrund aufgenommen werden.

- Bedauerlicherweise ist es in Ungarn *zurzeit nicht möglich, gegen eine Entscheidung über die vorläufige Festnahme eine Grundrechtsbeschwerde einzureichen*, weil das laut § 27 des Gesetzes über das Verfassungsgericht nicht als sachentscheidender Beschluss betrachtet werden kann. Im Gegensatz dazu betrachtet der Europäische Gerichtshof für Menschenrechte die richterlichen Entscheidungen über die Zwangsmaßnahmen als eigenständige Angelegenheiten betrachtet. Dem Sondervotum zum Verfassungsgerichtsbeschluss Nr. 3002/2014. (I.24) von Verfassungsrichter Miklós Lévy⁵⁰ folgend denke ich, dass unter der zurzeit geltenden Regelung das ungarische Verfassungsgericht seine Funktion als Grundrechtshüter nicht angemessen erfüllen kann. Wenn eine der österreichischen sowie deutschen Grundrechtsbeschwerde ähnliche Möglichkeit auch in Ungarn verfügbar wäre, wäre ein erheblicher Teil der Verstöße im ungarischen Rechtssystem behebbar, wodurch die zahlreichen negativen Entscheidungen des Gerichtshofes in Straßburg vermieden werden könnten.
- Die einzelnen Gerichte sehen vom *ultima-ratio*-Charakter der Festnahme und dem Verhältnismäßigkeitsgrundsatz nicht ab, d. h. dass der Freiheitsentzug des Beschuldigten im Laufe des Verfahrens nur ausnahmsweise, als allerletztes Mittel und neben der Sicherung des bestimmten Strafverfahrenszwecks angeordnet werden kann, wenn keine anderen geeigneten Mittel verfügbar sind. Hiernach müssen die Fälle des persönlichen Freiheitsentzugs durch *Erhöhung der Zahl der alternativen Rechtsinstitute in der Rechtspraxis* verringert werden. Im Sinne dieses Ziels muss der Gesetzgeber die Möglichkeiten der Anwendung von die Festnahme ersetzenden Zwangsmaßnahmen in der Verfahrensordnung erweitern. Das breite Spektrum und die Kombinierbarkeit der präsentierten deutschen und österreichischen die Festnahme ersetzenden Zwangsmaßnahmen tragen dazu bei, dass die Gerichte immer die passende und angemessene Maßnahme anwenden können und dabei nicht die Festnahme der Beschuldigten für die einzige sichere Lösung im Sinne der Verfahrenssicherung halten. Zur Minderung der Zahl der Festnahmen trägt auch die

⁵⁰ Verfassungsgerichtsbeschluss Nr. 3002/2014. (I.24), Amtsblatt des Verfassungsgerichts 2014/2. 79, 80

beispielhafte Aufzählung der Alternativen bei, die für die Ausübung des richterlichen Ermessens einen weiten Raum gewährt. Meiner Ansicht nach würde so die deutsche bzw. österreichische Regelungstechnik als ein positives Beispiel für Ungarn dienen, obwohl aus Hinsicht der Rechtssicherheit die Anwendung solcher Maßnahmen, die keinen entsprechenden rechtlichen Hintergrund haben, fraglich ist. Von meinem Standpunkt aus könnte in Ungarn nicht unbedingt die beispielhafte Aufzählung umgesetzt werden, weil schon die Erweiterung des Kreises der zurzeit im Verfahrensgesetz befindlichen Haftalternativen vom Gesetzgeber einen wichtigen Fortschritt bedeuten würde. So könnte insbesondere die Einführung vorübergehender Bewährungseinrichtungen, des Entzugs des vorläufigen Führerscheins oder die gesetzliche Regelung der Meldepflicht als eigenständige Zwangsmaßnahme im Laufe der gegenwärtigen Kodifikation des Strafverfahrensgesetzes in Erwägung gezogen werden.

- Abweichend von den ungarischen Regelungen ist die *elektronische Aufsicht* in beiden untersuchten Ländern eine Übergangsmaßnahme zwischen dem Hausarrest und dem Verbot des Verlassens des Wohnortes. Beide Rechte ermöglichen nämlich, dass der Beschuldigte die festgelegte Wohnung tagsüber für einen bestimmten Zweck verlässt, das parallel zu dem Verbot des Verlassens des Wohnortes ist. Solange hat er die Abend- und Nachtstunden in der Wohnung zu verbringen, was eine Anordnung ist, die mit dem Hausarrest übereinstimmt. Diese Art von elektronischer Aufsicht ist im ungarischen Recht unbekannt, könnte aber in Zukunft in unserem Land als eine Alternative zur Festnahme dienen.
- Aus statistischen Angaben der Staatsanwaltschaft folgt, dass die *Kaution* nicht als reale Alternative zur Festnahme betrachtet werden kann und die auf sie gesetzte Hoffnung nicht erfüllt hat, da das Strafverfahren die Möglichkeit zur Anordnung der Festnahme nur bei einem Festnahmegrund gibt. Aus meiner Sicht ist diese Regelung auch bei einer Kaution unbegründet. Diese Meinung wird auch dadurch unterstützt, dass das deutsche Verfahrensgesetz die Anwendung der Kaution primär für die Fluchtgefahr bestimmt und in der gleichen Zeit die Anordnung auch in anderen Fällen, wegen der kombinierbaren Alternativen, nicht ausschließt. Meiner Meinung nach sollte der Anwendungskreis auch auf andere Umstände, die die Festnahme

begründen, erweitert werden, wodurch die praktische Bedeutung steigen würde. So würde die Beschränkung des richterlichen Ermessens verschwinden und man könnte tatsächlich nach der Untersuchung der individuellen Umstände der Angelegenheit die geeignetste, die Durchführung des Verfahrens am meisten sichernde und verhältnismäßige Zwangsmaßnahme anordnen.

- Meines Erachtens könnte nach deutschem und österreichischem Muster die Erweiterung der Kautionsformen in Erwägung gezogen werden, was auch zur Erhöhung der Zahl der Beschuldigten beitragen würde, die die Kaution bezahlen könnten.
- Trotz der in den internationalen Verträgen gestellten Anforderungen steigt in Ungarn die Tendenz zur *Verschärfung des Strafrechtes und damit zur immer strengeren Beschränkung der persönlichen Freiheitsrechte*. Auf dem Gebiet des Strafrechts können bedauerlicherweise solche Tendenzen beobachtet werden, die die Aufmerksamkeit der Rechtspraxis vom Schutz der Freiheit ablenken.⁵¹ Denken wir hier in erster Linie an die Einführung der lebenslänglichen Freiheitsstrafe ohne die Möglichkeit einer vorzeitigen Haftentlassung sowie an die Aufhebung der maximalen Frist der vorläufigen Festnahme in einigen Fällen als Folge der „lex ároktő“ (die umgangssprachliche Bezeichnung der Änderung des ungarischen Strafverfahrensgesetzes von 2013). Diese strengen Bestrebungen widersprechen den internationalen Tendenzen, die erfordern, dass die Staaten nach Möglichkeit die mit einem Freiheitsentzug verbundenen Maßnahmen während eines Strafverfahrens zurückdrängen. Herausgehend aus den Anforderungen der Verhältnismäßigkeit ist die wichtigste Anforderung des Anwendungsbereiches der Haftalternativen, die eventuell auch für die überfüllten Gefängnisse eine Lösung darstellen könnten.

⁵¹ Von dem Standpunkt von Ferenc Nagy aus muss den individuellen Freiheitsrechten gegenüber der Sicherheitsansprüche des Staates immer Einhalt geboten werden. Nach den Entscheidungen der Strafgerichte haben die Eingriffe in die menschlichen Freiheitsrechte symbolisch-kommunikative Bedeutungen, die politische Hintergründe haben und deren primäres Mittel die Medien sind. Über das symbolische Strafrecht und über die Tendenzen der Gesetzgebung siehe: NAGY (2013) Punkt 125-131

13. Az értekezés témakörében megjelent publikációk jegyzéke/Liste der im Thema der Dissertation veröffentlichten Publikationen

2014.

Kényszerintézkedések a Bünvádi perrendtartásban. Jogelméleti Szemle 2014/1. 48-75.p.

Ein rechtsvergleichender Rechtsfall gemäß deutschem, türkischem und ungarischem Recht. Jogelméleti Szemle 2014/3. 78-90. p.

Vizsgálati fogság Németországban. Tavaszi Szél 2014. Konferenciakötet II., Debrecen, 2014. 127-137.p

2015.

A személyi szabadság átmeneti elvonása: az őrizetbe vétel szabályai a magyar, a német és az osztrák jog tükrében. Jogelméleti Szemle 2015/1. 47-67. p.

A személyi szabadság átmeneti elvonásával járó kényszerintézkedések Ausztriában. DIEIP 2015/1. szám

A személyi szabadság védelme az Európai Unióban. Jogtudományi Közlöny 2015/6. 308-317.p.

Az előzetes letartóztatás szabályai Ausztriában. FORUM: Publicationes Doctorandorum Juridicorum, V. évfolyam, 2015. 121-147.p.

Das System der Zwangsmaßnahmen und die Regelung der Untersuchungshaft in Ungarn. In: Bosphorus Seminar Konferenciakötet. Szerkesztette: Karsai Krisztina/Szomora Zsolt. Szegedi Tudományegyetem/ÁJTK, 2015. 59-81.p.

A személyi szabadság büntető eljárásjogi korlátai az Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. cikkében. Magyar Rendészet 2015/5. szám (XV.évfolyam) 63-74.p.